

Pitanja SSSH političkim strankama uoči parlamentarnih izbora 2024. g.

1. POLITIKA PLAĆA

1. Smatrate li politiku plaća u Hrvatskoj svojim prioritetom? Što podrazumijevate pod vođenjem politike plaća i koje društvene ciljeve bi takva politika trebala pokušati ostvariti?

Politika plaća je jedan od glavnih prioriteta SDP-a i koalicije Rijeke pravde. U SDP-u smo svjesni snažnog pada životnog standarda hrvatskih radnika i umirovljenika. Kriza je uzrokovana rastom cijena energenata, hrane i čitavog niza proizvoda i usluga. Inflatorni šok koji je iz inozemstva - zbog pogrešnih političkih odluka - pušten u domaći gospodarski sustav rezultirao je rastom cijena koje mirovine i prosječne plaće nisu pratile. Pritom je Vlada Republike Hrvatske iskoristila navedeno puštanje uvezene inflacije kako bi napunila proračun i postigla rekordno smanjenje zaduženosti države.

Veliki poduzetnici su iskoristili situaciju rasta uvoznih cijena kako bi dodatno povećali svoje marže, tako da je paralelno s padom kupovne moći plaća i mirovina došlo i do snažnog porasta profita u Hrvatskoj, odnosno do pojave tzv. inflacije pohlepe.

Ovakva snažna i evidentna redistribucija realnog dohotka od radnika i umirovljenika prema proračunu i velikim poduzetnicima nije samo posljedica trenutne krize uzrokovane inflatornim udarom, nego je dugoročno obilježje razvoja hrvatskog gospodarstva, odnosno rentijerske inačice implementacije neoliberalnog gospodarskog modela.

Naš cilj je gospodarski sustav u kojem radnici i umirovljenici dobivaju dio novostvorene vrijednosti koji im pripada, i u kojem se dokida redistribucija novostvorene vrijednosti od umirovljenika i loše plaćenih radnika isključivo prema odabranim i povlaštenim društvenim i ekonomskim skupinama.

Rijeke **PRAVDE** dolaze.

2. Koje mjere i mehanizme koje država može provesti smatrate primjerenima za utjecaj na formiranje plaća u javnom, ali i u privatnom sektoru?

Reforma sustava poreza na dobit s ciljem poticanja razvoja onih sektora koji stvaraju veću dodanu vrijednost i isplaćuju veće plaće. Budući da je prostor za povećanje plaća izmjenama poreza na dohodak postao sužen te u pravilu honorira visoke plaće malog broja ljudi, izmjenama u sustavu poreza na dobit osigurat ćemo daleko niže stope za one poduzetnike koji isplaćuju veće plaće i stvaraju dodanu vrijednost (umanjenje u odnosu na sadašnjih 18 % više stope). Istovremeno, uvesti ćemo ciljani porez na ekstraprofit, pogotovo u onim sektorima koji su besramno iskoristili inflaciju (veliki trgovci, banke, utjerivači), kako bi ih se prisilio da ili korigiraju marže i način poslovanja ili da se prikupljeni novac od poreza na ekstraprofit iskoristi za pomoć najsiromašnijima. Svjesni smo važnosti ravnoteže i pravičnosti sustava plaća u javnom sektoru. Sukladno tome, zalažemo se i za uspostavljanje pravednog sustava plaća - koji će osigurati radnicima zasluženu nagradu za trud i stručnost. Predano ćemo raditi na sustavu plaća koji će omogućiti zadržavanje stručnjaka u obrazovanju, zdravstvu i ostalim dijelovima javnog sektora. Osim toga, uspostaviti ćemo pravedno tržište rada koje potiče rad i osigurava prosperitet za sve koji rade, a osigurat ćemo i dostojanstvene plaće za radnike u javnom i privatnom sektoru.

3. Rast minimalne plaće, budući da nije bio praćen jednakim rastom svih ostalih plaća, kod mnogih je poslodavaca smanjio razlike u plaćama između radnih mjesta najniže i srednje razine složenosti. Smatrate li to pozitivnim te ako ne, kako osigurati proporcionalan rast svih plaća u odnosu na rast minimalne plaće?

Potrebno je osigurati proporcionalni rast svih plaća. Prvo, treba pravedno rasporediti porezno i doprinosno opterećenje na sve oblike rada kako bi se umanjila nejednakost i osigurao rast plaća.

Pojednostavljenje koncepta plaće, promicanje transparentne politike plaća te jasno definiranje minimalnih iznosa povećanja za različite oblike rada također su važni koraci.

4. Smatrate li da radnici moraju biti uključeni u donošenje odluka o visini plaća i ako da, kako? Treba li država poticati kolektivno pregovaranje o plaćama i ako da, kako?

Uvođenje prava na veto za određena pitanja iz radnog odnosa te jačanje predstavljanja interesa radnika u nadzornim i upravnim odborima poslodavaca

Rijeke **PRAVDE** dolaze.

dotatno će osnažiti radnička prava. Povećanje sudjelovanja radnika u odlučivanju kroz radnička vijeća te jačanje kapaciteta institucija nadzora nad provedbom zakona i propisa također su ključni koraci.

Kako bi se dodatno zaštitila i ojačala prava radnika država treba ne samo poticati nego i stvoriti dobar pravni i pregovarački okvir za kolektivno pregovaranje o plaćama kroz dijalog sa sindikatima s konkretnim ishodima dijaloga. Potrebno je dodatno jačati kolektivno pregovaranje i u privatnom sektoru, a u tom država mora imati ključnu ulogu jer treba donijeti adekvatan pravni okvir.

Jačanjem kolektivnog pregovaranja omogućava se uspostava jedinstvenog nacionalnog sustava kolektivnog pregovaranja, a kolektivno pregovaranje postaje važan za upravljanje gospodarskim trendovima.

Treba podsjetiti da je izdana Nova Direktiva EU(2022/2041) o primjerenim minimalnim plaćama u Europskoj uniji, kroz koju se prvi put ističe kolektivno pregovaranje kao ključan mehanizam za uređivanje plaća.

2. PRIMJENA PRAVA I KOLEKTIVNIH UGOVORA U PRAKSI

1. Kako procjenjujete razinu poštivanja prava iz radnog odnosa u Hrvatskoj? Je li ona na zadovoljavajućoj razini te ako nije, koji su razlozi tome i što bi država mogla i trebala napraviti po tom pitanju?

Problemi s radnim odnosima u Hrvatskoj datiraju još od devedesetih, s padom sindikalne pokrivenosti i netransparentnom politikom plaća. Nesigurnost u rad proširila se i na one u radnim odnosima, zbog korištenja fleksibilnih ugovora i privremenih zaposlenja. Sve više se koriste alternativni pravni oblici rada, što smanjuje prikladnost klasičnih radnih odnosa. Transformacija ekonomije pod globalizacijom mijenja način na koji se radna snaga kreće, a dolazi i do povećanja prekarnog rada. Poslodavci traže jeftiniju radnu snagu diljem svijeta, što utječe na ekonomske uvjete i zakonska pravila na nacionalnoj razini. Zbog svega, tradicionalni modeli zaposlenja su u krizi. Ograničavanje na klasične radne odnose dovodi do izbjegavanja zakonskih obveza, što rezultira radom izvan tih okvira, uključujući i nezaštićeni rad poput platformskog rada.

Potrebno je jasno definirati radno zakonodavstvo kako bi svi sudionici radnih odnosa, uključujući poslodavce i radnike, razumjeli svoja prava i obveze. Također, treba omogućiti alternativne modele rada unutar zakonodavstva kako bi se osigurala zaštita svih sudionika u radnom procesu, posebno radnika. Radno zakonodavstvo treba biti prilagođeno aktualnim društvenim potrebama i stvarnosti, osiguravajući

Rijeke **PRAVDE** dolaze.

temeljna radnička prava u svim oblicima rada. Osigurati ćemo provedbu i kontrolu primjene radnog zakonodavstva te jasnije definirati rad nedjeljom u trgovini i drugim sektorima.

Nadalje, potrebno je jačati institucije koje uređuju tržište rada, poput Hrvatskog zavoda za zapošljavanje i inspekcija rada, kako bi podržavale potrebe radnika i poslodavaca te osiguravale poštivanje zakona i propisa.

2. Smatrate li da bi kriterije koji ukazuju na poštivanje radničkih prava (npr. poštivanje kolektivnih ugovora koji obvezuju poslodavca) trebalo uključiti u postupke javne nabave?

Da, kriterije koji ukazuju na poštivanje radničkih prava trebalo uključiti u postupke javne nabave kao dodatni mehanizam osiguranja i jačanja radničkih prava.

3. Smatrate li da bi država trebala i mogla napraviti više da zaštiti i promiče sindikalno organiziranje radnika?

Da, država mora ozbiljno shvatiti važnost uloge sindikata i dijaloga sa sindikatima, a posebno prilikom donošenja odluka i akata koji se odnose na radnička prava. Jačanje uloge sindikata, između ostalog, ima za cilj stvaranje pravednijeg, sigurnijeg i učinkovitijeg tržišta rada koje će odgovarati potrebama suvremenog društva. Unaprijedit ćemo radne odnose i zaštititi prava i obveze radnika, uz poštivanje demokratskih standarda i sudjelovanje radnika u odlučivanju.

4. Smatrate li da bi bilo korisno da određene javne ovlasti u poštivanju radničkih prava odrađuju i sindikati? Ako da, kako bi to moglo funkcionirati?

Da, jedno od rješenja za zaštitu i jačanje radničkih prava je i povjeravanje sindikatima određenih javnih ovlasti u poštivanju radničkih prava. Država bi u dogovoru sa sindikatima trebala detaljnije razraditi i dogovoriti modele i načine obavljanja povjerenih javnih ovlasti.

Primjerice, jedna od javni ovlasti može biti vezano za integraciju legalnih migranata. Za punu integraciju u hrvatsko društvo potrebne su potpuno nove politike odobravanja radnih dozvola, uz puno uključivanje sindikata u proces dobivanja radnih dozvola i sprečavanja robovlasnika 21. stoljeća da samo oni i tržište kreiraju hrvatsku migrantsku politiku. SDP će poticati kreiranje tripartitnih

Rijeke **PRAVDE** dolaze.

dogovora i ugovora: poslodavac, sindikati i država, koji obligatorno osiguravaju učenje hrvatskog jezika uz sufinanciranje svih dionika ugovora - bilo kroz pučka otvorena učilišta, bilo kroz obrazovne institucije, kao i lokalnih i regionalnih običaja (kultura, povijest).

3. RADNO VRIJEME

1. Smatrate li da su opseg korištenja i neplaćanje prekovremenog rada važna pitanja koja bi trebala biti prioritetom buduće Vlade na području rada i radnih odnosa? Ako da, što mislite da Vlada po tom pitanju treba poduzeti?

Pored reguliranja opsega korištenja i neplaćanja prekovremenog rada, što je jedan od prioriteta kad je riječ o radničkim pravima, potrebno je ograničiti uporabu ugovora o radu na određeno vrijeme, koji posebno negativno utječu na žene, osiguravajući pritom pravo na otpremninu.

2. Smatrate li da su poštivanje slobodnog radnog vremena radnika i veća predvidivost radnog vremena pitanja koja bi trebala biti prioritetom buduće Vlade na području rada i radnih odnosa? Ako da, što bi Vlada trebala poduzeti?

Organizacija radnog vremena također zahtijeva poboljšanje radi boljeg usklađivanja poslovnog i obiteljskog života što smo istaknuli i u našem Izbornom programu. Radnicima treba osigurati obrazovanje i osposobljavanje za potrebe rada kako bi dugoročno zadržali potencijal zapošljivosti. Naša Vlada će u aktivnom dogovoru sa sindikatima predložiti niz mjera za bolje usklađivanje poslovnog i privatnog života.

3. Smatrate li da bi se buduća Vlada trebala aktivnije i odgovornije pozabaviti pitanjem nedostatka radnika i njihovih vještina na tržištu rada i ako da, kako?

Sve do danas, migrantska politika je prepuštena stihiji i velikom broju modernih robovlasnika, koji isključivo za potrebe industrije dovode niskoakumulativnu radnu snagu, ne osiguravajući im životne uvjete dostojne čovjeka, rušeći pritom i cijenu rada. Kada dođemo na vlast, donijet ćemo krovnu nacionalnu migrantsku strategiju, koja uključuje regionalne/lokalne posebnosti RH.

Za punu integraciju legalnih migranata u hrvatsko društvo potrebne su potpuno nove politike odobravanja radnih dozvola, uz puno uključivanje sindikata u proces dobivanja radnih dozvola i sprečavanja robovlasnika 21. stoljeća da samo oni i tržište kreiraju hrvatsku migrantsku politiku. SDP će poticati kreiranje tripartitnih dogovora

Rijeke **PRAVDE** dolaze.

i ugovora: poslodavac, sindikati i država, koji obligatorno osiguravaju učenje hrvatskog jezika uz sufinanciranje svih dionika ugovora - bilo kroz pučka otvorena učilišta, bilo kroz obrazovne institucije, kao i lokalnih i regionalnih običaja (kultura, povijest). SDP će osigurati sustav financijskih potpora lokalnim i regionalnim udrugama koje će uključivati migrante u lokalne sportske, društvene i kulturne amaterske asocijacije.

Cilj nam je osigurati punu integraciju migranata u društvo, kroz socijalnu i društvenu koheziju. Socijalna kohezija odnosi se na uključenost migranata i njihovo puno ekonomsko, društveno, kulturno i političko djelovanje. Društvena kohezija odnosi se na antidiskriminaciju i borbu protiv ksenofobije.

5. Biste li poduprli ideju digitalne evidencije radnog vremena kao pilot-projekta u nekom posebno osjetljivom sektoru (npr. graditeljstvu) po uzoru na prakse u nekim drugim članicama EU?

Uvođenje sličnih inovativnih praksi treba uvijek ozbiljno razmotriti sa sindikatima te, ukoliko nema naznaka za ugrožavanje i smanjenje radničkih prava, provesti pilot-projekt.

4. MIROVINSKI SUSTAV

1. Kako ocjenjujete uspješnost mirovinskog sustava danas s obzirom na ciljeve koje bi on trebao ostvariti?

Mirovinski sustav u Hrvatskoj suočen je s mnogim izazovima, koji ozbiljno ugrožavaju ekonomsku sigurnost umirovljenika, ali i pravednost u društvu. Sustav je ovisan o proračunu države, a nedostatan rast mirovina - u usporedbi s rastom cijena i plaća - kao i visoka stopa inflacije predstavljaju ključne probleme za umirovljenike. Dodatno, HDZ-ova politika nije uspjela osigurati adekvatno povećanje mirovina, zbog čega hrvatski umirovljenici žive s niskim standardom i rizikom od siromaštva.

2. Smatrate li da su mirovinskom sustavu potrebne daljnje reforme? Ako da, u kojem smjeru, s kojim prioritetima i zašto?

Rijeke **PRAVDE** dolaze.

Potrebno je daljnje poboljšanje mirovinskog sustava prvenstveno u dijelu povećanja mirovina. Cilj SDP-ove politike prema umirovljenicima jest osigurati im dostojanstven život na svim razinama, podići njihov standard i ekonomsku sigurnost te smanjiti nejednakosti u društvu. Sa značajnim povećanjem mirovina, SDP će osigurati stabilnost, financijsku i socijalnu održivost mirovinskog sustava te omogućiti umirovljenicima da žive bez brige o svakodnevnim financijskim izazovima. SDP će osigurati da prosječna mirovina ostvarena „radom” (bez učešća mirovina po posebnim propisima) bude u visini 60 % prosječne neto plaće u RH. Da bi to postigli, reformirat ćemo mirovinski sustav, ali i organizirano i pojačano pratiti prihode i rashode, koji se odnose na uplatu doprinosa i rashode za isplatu mirovina u okviru HZMO-a.

3. Smatrate li da bi iduća Vlada trebala napraviti temeljitu analizu troškova i koristi uvođenja drugog mirovinskog stupa te pritom otvoriti raspravu o mogućnosti da se on reformira i uskladi sa sličnim sustavima u starim članicama EU?

Važno je napomenuti da postojeća formula za usklađenje mirovina dovodi do toga da mirovine uvijek rastu sporije od prosječnih plaća, što sugerira da je smanjenje omjera mirovina i plaća implicitan cilj postojećeg sustava. Svakako treba spomenuti mirovine iz tzv. 2. stupa čije ostvarivanje treba puno bolje i kvalitetnije urediti, liberalizirati ostvarivanje prava, tako da osiguranicima/korisnicima bude prihvatljivije raspolagati stečenom imovinom.

4. S obzirom da Hrvatska ima jednu od najnižih stopa mirovinskog doprinosa u Europi, smatrate li da treba razmotriti mogućnost da se ona poveća ili je pak treba dodatno sniziti?

Naša prioritarna mjera je povećanje prosječne mirovine na više od 750 eura tijekom četverogodišnjeg mandata. To ćemo postići promjenom formule usklađenja, uvođenjem trajnog dodatka te postupnim povećanjem mirovina za najmanje 10 % u prvoj godini mandata, a potom dodatnih 5 % u svakoj sljedećoj godini. Mjere koje smo osmislili dovest će do povećanja svih mirovina, pri čemu će manje mirovine rasti više, dok će se povećanje najvećih mirovina ograničiti. SDP-ov plan vodi računa o fiskalnoj održivosti te dugoročnoj stabilnosti mirovinskog sustava, te osigurava da umirovljenici ne ovisu o predizbornim obećanjima već imaju trajno povećanje mirovina.

5. STAMBENA POLITIKA

1. Smatrate li da je priuštivo stanovanje građana Hrvatske politički prioritet? Kako ga osigurati i koje mjere tržišnih intervencija pritom smatrate prihvatljivima i potrebnima?

Hrvatsko stambeno tržište suočava se s izazovima zbog nedostatka sustavne politike koja bi efikasno rješavala sve veći jaz između ponude i potražnje. U Hrvatskoj, nedostatak sustavne politike za rješavanje stambenog pitanja dovodi do situacije u kojoj tržištem nekretnina dominira profit, što rezultira neprekidnim rastom cijena nekretnina i nedostatkom priuštivih stanova, dok vlasništvo postaje sve veće "breme" za građane. Rast turizma potiče kratkoročno iznajmljivanje, a ulazak u EU pridonosi povećanju broja inozemnih kupaca nekretnina.

Nespremnost postojećeg modela poticanja stanogradnje, poput APN-a, da riješi problem nedostatka ponude samo pogoršava situaciju.

S druge strane, podaci pokazuju da je čak 30% nekretnina prazno, dok je 20% u povremenoj upotrebi. Ova situacija stvara nesigurnost, posebno u turističkim područjima, gdje su najamnine često jednake ili čak veće od iznosa kreditnih rata, čineći dodatno uštedu za kupnju stana gotovo nemogućom.

Prema članku 25. Opće deklaracije o ljudskim pravima Ujedinjenih naroda, pravo na stanovanje smatra se temeljnim ljudskim pravom.

2. Smatrate li da Hrvatska treba napokon razviti sveobuhvatnu stambenu politiku, a iduća Vlada imati jasnu viziju i strategiju kako osigurati priuštivo stanovanje za svoje građane?

Da, to je neophodno kako bi građani mogli ostvariti svoje pravo na priuštivo stanovanje.

3. Kako biste pristupili izradi i primjeni sveobuhvatne stambene politike? Što bi trebali biti njezini prioriteti te koje biste mjere u nju uključili?

Tržište najma karakterizira nesigurnost i nedostatak regulacije i institucionalnih ulagača, dok se postpandemijsko razdoblje, inflacija te ulazak u Euro zonu dodatno isprepliću s kompleksnošću stanja na tržištu nekretnina. Zbog svega toga nikad nije bio veći razmjer između prosječnih primanja i cijene stanovanja.

Rijeke **PRAVDE** dolaze.

Cilj stambene politike je osigurati dostupnost priuštivih stanova radi lakšeg pristupa adekvatnom stanovanju, poticanja veće stambene mobilnosti stanovništva te osiguranja sigurnosti i zaštite i najmpoprimalaca i najmodavaca, uz aktivaciju neiskorištene državne imovine.

4. Što bi država mogla i trebala učiniti da se bolje uredi tržište najma stanova?

Kako bismo pronašli rješenja za ove izazove i osigurali dostupnost priuštivih stanova, predložimo niz mjera stambene politike:

- Osnivanje Namjenskog fonda: Fond bi bio zadužen za gradnju i obnovu stanova kako bi se povećala ponuda priuštivih stanova.
- Zakoni za Poticanje razvoja stambenog sektora: potrebni su zakoni koji će poticati razvoj stambenog sektora i osigurati stabilno tržište.
- Promicanje stambenih zajednica: potrebno je stvoriti poticajno okruženje za razvoj stambenih zajednica kako bi se osigurala socijalna povezanost i podrška.
- Javno-privatno partnerstvo: partnerstvo između javnog i privatnog sektora može potaknuti bržu izgradnju stanova.
- Promicanje socijalne uključenosti: važno je osigurati da svi slojevi društva imaju pristup priuštivom stanovanju.
- Revitalizacija napuštenih objekata: postojeći prostori mogu se obnoviti i iskoristiti za stanovanje.

5. Kakav je vaš stav o razvoju modela javne stanogradnje za dugoročni najam?

Planiramo definirati modele stanovanja koji će uključivati različite skupine građana, uključujući mlade, deficitarna zanimanja i starije osobe. Osim toga, planiramo ulaganje od 1,5 milijardi eura tijekom našeg mandata kako bismo podržali ove inicijative.

Vrste stanova:

- Kategorija I: Najam za materijalno ugrožene (subvencionirano)
- Kategorija II: Dugoročni najam (za dohodak manji od prosječnog)
- Kategorija III: Prodaja stanova (današnji POS)
- Kategorija IV: Najam s opcijom vlasništva (za prosječan i iznadprosječan dohodak)
- Kategorija V: Najam za asistirano življenje (starije osobe)
- Kategorija VI: Najam stanova za radnike (poduzeća kao investitori)

6. SOCIJALNE USLUGE DRŽAVE ZA GRAĐANE

Rijeke **PRAVDE** dolaze.

1. Što bi trebali biti prioriteti i najvažnije mjere iduće Vlade na području zdravstvenog sustava?

Javna i svima dostupna zdravstvena zaštita jedno je od najvećih civilizacijskih dostignuća modernog doba, ali i temeljno obilježje socijalno osjetljivih država, posebno u Europi. Zdravlje je temeljno pravo i svih građana Republike Hrvatske. Razvidna je neučinkovitost i nezainteresiranost zdravstvene administracije da se proaktivno pozabavi smanjivanjem lista čekanja. Time liste čekanja zapravo postaju „najbolji marketinški alat“ za privatni sektor, odnosno „tihu privatizaciju“ zdravstva, koja se najbrže razvija upravo u djelatnostima s najdužim listama čekanja, što istovremeno pojačava neravnopravnost u društvu, tj. povećava podjelu građana prema njihovim materijalnim mogućnostima. Dostupnost zdravstvene zaštite je unutar RH izrazito neravnomjerna, a posebno je slaba u ruralnim krajevima i na otocima. Čak i u područjima gdje je dostupnost zdravstvene zaštite formalno veća, poput gradova, ona zapravo nije realna, a prava građana na zdravstvenu zaštitu ostaju samo na papiru.

Smanjit ćemo liste čekanja na medicinske pretrage i postupke, s krajnjim ciljem njihovog svođenja na najnižu medicinski prihvatljivu mjeru, a gdje god je moguće i na nulu. Osiguranje i unaprjeđenje dostupnosti zdravstvene skrbi jedan je od glavnih temelja naše politike. Svim građanima RH osigurat ćemo jednako liječenje, bez obzira iz kojeg dijela zemlje dolaze. Ne želimo i ne smijemo dopustiti stvaranje nadstandarda u zdravstvenom sustavu ili „tihu privatizaciju“ zdravstva. Postoji samo jedan standard u liječenju bolesnika, a to je tzv. zlatni standard koji pruža optimalno liječenje svima - bez obzira na imovinski status. Posebnu pažnju posvetit ćemo unaprjeđenju načina pružanja zdravstvene zaštite za djecu s teškoćama u razvoju, osobe s invaliditetom, duševnim smetnjama, te rijetkim i nasljednim bolestima, kojima je zdravstvena skrb u pravilu potrebna redovito kroz cijeli život, i koja kao takva mora biti pružena na način da barem malo olakša sve ostale probleme s kojima se navedene osobe i njihovi bližnji svakodnevno suočavaju, kako bi pridonijela jačanju mogućnosti da sva djeca i odrasli ostvare svoje potencijale i budu u potpunosti prihvaćeni kao ravnopravni članovi društva. Cilj nam je i poboljšanje reproduktivnog zdravlja naših građana te maksimalno proširenje prava na medicinski potpomognutu oplodnju, kao i ulaganje dodatnih napora ka daljnjem smanjenju perinatalne smrtnosti te ojačavanju primarne pedijatrijske skrbi.

Otvorit ćemo bolnički sustav za potrebe smanjivanja listi čekanja i za pružanje usluga i izvan „redovnog“ (jutarnjeg) radnog vremena, čime ćemo omogućiti i

priljev bolesnika iz domene zdravstvenog turizma i privatnog sektora, te osigurati dodatni prihod sustavu i mogućnosti dodatne materijalne stimulacije zaposlenima u zdravstvenom sustavu. Ojačat ćemo usluge u primarnoj zdravstvenoj zaštiti, s posebnim naglaskom na povećanje broja i kvalitete usluga u domovima zdravlja. Donijet ćemo novi plan mreže ugovornih javnozdravstvenih subjekata temeljem aktualnog popisa stanovništva, u cilju povećanja dostupnosti i kvalitete zdravstvene zaštite u svim krajevima RH. Jačanjem djelatnosti dnevnih bolnica dodatno ćemo poboljšati zdravstvenu zaštitu i približiti usluge pacijentima, što je posebno važno za pedijatrijsku populaciju jer se time izbjegava stres koji nastaje tijekom odvajanja djeteta od roditelja zbog hospitalizacije.

2. Na koji način i s kojim ciljevima bi trebalo nastaviti reformu obrazovnog sustava te koje specifične mjere smatrate da treba poduzeti na području obrazovanja odraslih?

U Hrvatskoj postoje mnogi problemi u području predškolskog odgoja i obrazovanja. Nedostatak mjesta u vrtićima posebno pogađa obitelji nižeg socio-ekonomskog statusa, obitelji s djecom u dobi do 3. godine života te one koje žive u područjima gdje su kapaciteti postojećih ustanova nedostatni. Tu je i nedovoljan broj odgojitelja, koji uzrokuje nezadovoljstvo i narušava kvalitetu odgojno-obrazovnog procesa.

Kvalitetan program predškolskog odgoja i obrazovanja se otežano provodi zbog razlika u uvjetima rada ustanova, a nepoštivanje Državnog pedagoškog standarda dovodi do nedovoljnog broja odgojitelja i stručnih suradnika te zapošljavanja nestručnog osoblja. Financiranje boravka djece u vrtićima također predstavlja problem mnogim obiteljima, s obzirom na nedovoljnu podršku jedinica lokalne samouprave. Dodatni izazovi uključuju nedostatak sustavnog praćenja i vrednovanja kvalitete ustanova, nedovoljno razvijene upravljačke kompetencije ravnatelja te nejednake, netransparentne i diskriminatorne kriterije upisa djece u vrtiće.

Nesustavni rad s djecom s razvojnim rizicima ili teškoćama te nedostupnost stručnih timova dodatno kompliciraju situaciju. Suočavanje s tim izazovima zahtijeva sveobuhvatan pristup koji uključuje poboljšanje kapaciteta ustanova, bolje financiranje, poštivanje standarda kvalitete te uspostavu sustava praćenja i vrednovanja. Također, važno je osigurati pravednije i transparentnije kriterije upisa djece te poboljšati podršku djeci s posebnim potrebama. Samo integrirani pristup

Rijeke **PRAVDE** dolaze.

može osigurati kvalitetan i pristupačan predškolski odgoj i obrazovanje za sve djecu u Hrvatskoj.

Ključni cilj SDP-ove reforme jest povećanje pristupa kvalitetnom ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, što zahtijeva uspostavu optimalne mreže ustanova diljem Hrvatske. To se ne može postići bez osiguravanja dovoljnog broja mjesta u vrtićima, kako bi svako dijete imalo priliku za ranu i predškolsku edukaciju. Također, treba ukloniti financijske prepreke koje sprječavaju roditelje da ostvare pristup kvalitetnom odgoju i obrazovanju svoje djece.

Kriteriji za upis djece u vrtiće trebaju biti jasno postavljeni i pravedni kako bi se osigurala jednaka prilika za sve mališane, bez obzira na njihovu socioekonomsku pozadinu ili mjesto stanovanja. Drugi ključni cilj reforme jest osiguravanje uvjeta koji doprinose kvalitetnom Ranom i Predškolskom Odgoju i Obrazovanju (RPOO). Da bi se to ostvarilo, potrebno je poštivanje pedagoških standarda diljem Hrvatske te osiguravanje adekvatne opreme i materijalno-tehničkih sredstava za rad u vrtićima.

Također je važno poboljšati atraktivnost odgojiteljske profesije kroz bolje plaće i profesionalne uvjete, kao i unaprijediti kvalitetu rukovođenja ustanovama RPOO. Važno je omogućiti i provođenje rane identifikacije razvojnih potreba djece i pružiti podršku u njihovom razvoju, te osmisliti cjelovit sustav podrške djeci, roditeljima i odgojiteljima. Sustav osiguranja kvalitete trebao bi uključivati samovrednovanje, vanjsko vrednovanje te periodično revidiranje nacionalnog kurikulumu kako bi se osigurala stalna poboljšanja u radu predškolskih ustanova.

Ključni korak prema pravednijem i ujednačenijem financiranju jest osloboditi roditelje troška boravka djece u vrtićima. Kroz državni proračun potrebno je osigurati održivu financijsku podršku, koja bi uključivala utvrđivanje optimalne mreže ustanova i propisivanje kriterija za upis na nacionalnoj razini. To će omogućiti pravedniji pristup svoj djeci, bez obzira na socioekonomski status ili mjesto stanovanja.

Potrebno je osigurati niz mjera koje doprinose kvaliteti RPOO, uključujući poštivanje pedagoških standarda, poboljšanje uvjeta rada i materijalnih prava odgojitelja te profesionalizaciju ravnateljske pozicije. Važno je osnažiti unutarnje

Rijeke **PRAVDE** dolaze.

kapacitete ustanova za samovrednovanje i uspostaviti sustav vanjske podrške kako bi se kontinuirano praćenje i poboljšanje kvalitete osiguralo na svim razinama. Treba uspostaviti i Centre podrške na lokalnoj i regionalnoj razini, kroz čiji će se rad omogućiti rano prepoznavanje potreba djece i pružanje potpore njima i njihovim obiteljima. Kontinuirana edukacija odgojitelja i podrška u provedbi inovativnih projekata ključni su elementi u postizanju visoke kvalitete odgoja i obrazovanja za najmlađe.

Dodatno, uvest ćemo periodično vanjsko vrednovanje obrazovanja od prvog razreda osnovne škole do mature te hibridno izvještavanje o postignućima za svakog pojedinog učenika na način da se za prelazak u viši stupanj obrazovanja (upis u srednju školu), osim ocjene nastavnika, boduju i rezultati vanjskog vrednovanja. Ukinut ćemo opći uspjeh.

Važno je osigurati sustav praćenja kvalitete obrazovanja kako bismo kontinuirano unaprjeđivali proces učenja. To uključuje jačanje kapaciteta škola za samovrednovanje, uspostavu vanjske podrške razvoju kvalitete svake pojedine škole te razvoj modela vanjskog vrednovanja i kontinuiranog praćenja rada ustanova. Kroz ove mjere osiguravamo da obrazovni sustav bude usmjeren prema postizanju najviših standarda i pružanju kvalitetnog obrazovanja svim učenicima.

Izgradnjom i dogradnjom škola uvesti jednosmjenski rad u cijeloj Hrvatskoj; opremiti škole u skladu s potrebama; produžiti osnovno obavezno obrazovanje na najmanje devet godina ranijim upisom učenika u školu; modernizirati kurikulume; povećati broj sati nastave Hrvatskog jezika i Matematike u osnovnom obrazovanju; uspostaviti Centre podrške za djecu s poteškoćama i darovitu djecu.

Povećanje ulaganja u obrazovanje je ključno za unapređenje sustava. Predlažemo povećanje ulaganja iz državnog proračuna za najmanje 30%, što bi nas dovelo na razinu ulaganja prosjeka OECD-a. Ovo bi omogućilo poboljšanje infrastrukture, tehnoloških resursa i opreme u školama diljem zemlje. Ulaganje u škole direktno utječe na kvalitetu obrazovanja i omogućuje stvaranje poticajnijeg okruženja za učenike i nastavnike.

Želimo i sustavno uvođenje građanskog odgoja i obrazovanja u odgojno-obrazovni sustav, jer samo to može dovesti do demokratičnijeg društva.

Rijeke **PRAVDE** dolaze.

Sve naše mjere za osiguravanje kvalitete obrazovnih procesa odnose se na sve razine i u svim područjima (od vrtića, preko osnovnih i srednjih škola, visokoškolskih institucija, do ustanova za obrazovanje odraslih).

3. Smatrate li da iduća Vlada treba poduzeti neke mjere s ciljem povećanja dostupnosti i prilagođenosti socijalnih i drugih javnih usluga potrebama zaposlenih i ako da, koje?

Da, to bi trebala biti jedna od glavnih zadaća Vlade.

Kad je riječ o **dječjem doplatku**, unaprijedit ćemo demografsku sliku kroz dodatne mjere usmjerene prema mladim obiteljima, s posebnim naglaskom na ulogu očeva u obiteljskom životu. Cilj nam je promijeniti percepciju o ulozi roditelja unutar obitelji. Doplatka za djecu će postati ključna komponenta u sustavu obiteljskih potpora, pružajući financijsku pomoć obiteljima s djecom kako bi se ublažile razlike u životnom standardu u odnosu na obitelji bez djece. Organizirat ćemo doplatku za djecu kao podršku mladim obiteljima, pri čemu će visina doplatka ovisiti o dobi djeteta.

SDP će povećati trajanje očinskog dopusta, ovisno o broju djece, na 20 radnih dana za jedno dijete, a na 25 radnih dana u slučaju blizanaca, trojki ili rođenja više djece istodobno. Jasno ćemo odrediti iznose roditeljskih naknada, uključujući i dvostruke naknade za roditelje djece blizanaca.

Cilj nam je osigurati i ravnopravno **zapošljavanje osoba s invaliditetom i uključiti ih u društvo** i zajednicu kroz mjere podrške i prilagodbu radnih mjesta. Također, važno je osigurati alternativne oblike smještaja poput organiziranog stanovanja uz podršku, kako bi se osigurala kvalitetna podrška i samostalan život osobama s invaliditetom u njihovoj zajednici. Potrebno je i povećati broj sati osobne asistencije, sukladno individualnim potrebama a radi poticanja neovisnog življenja osobe s invaliditetom.

Omogućit ćemo zaposlenim osobama s invaliditetom rad na pola radnog vremena, uz plaću za puno radno vrijeme - što bi doprinijelo njihovoj ravnopravnosti na tržištu rada. Također, potrebno je definirati radne asistente zakonom te razviti politiku zapošljavanja koja će olakšati prilagodbu radnih mjesta i potaknuti poslodavce da zapošljavaju osobe s invaliditetom.